

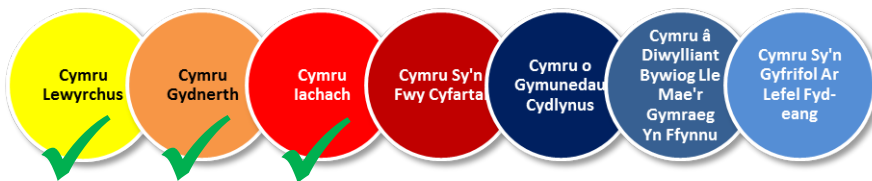

Amcan Llesiant 12

Amgylchedd Iach a Diogel - Gofalu am yr amgylchedd nawr ac ar gyfer y dyfodol

Pam y mae hyn yn bwysig?

- Mae'r *Amgylchedd Naturiol* yn elfen greiddiol o ddatblygu cynaliadwy. Mae Deddf Amgylchedd (Cymru) 2016 yn ymestyn y ddyletswydd sydd ar gyrff cyhoeddus *i gynnal a gwella bioamrywiaeth a chynyddu cryfder ecosystemau*.
- Mae amgylchedd naturiol bioamrywiol, gydag ecosystemau iach, yn helpu gwytnwch cymdeithasol, economaidd ac ecolegol. Amgylchedd naturiol Sir Gaerfyrddin yw'r adnodd naturiol y mae rhan helaeth o'n heconomi wedi ei seilio arni – twristiaeth, ffermio, coedwigaeth, ac ynni adnewyddadwy. Mae'n ffactor o bwys sy'n denu pobl, ifanc a hŷn, i fyw, gweithio ac ymweld â'n sir, gan ddod â buddsoddiad o'r tu allan gyda hwy.
- Mae gwarchod a gwella bioamrywiaeth yn hanfodol yn ein hymateb i newid yn yr hinsawdd a gwasanaethau ecosystem allweddol megis bwyd, rheoli llifogydd, llygredd, dŵr ac aer glân.
- Mae 60% o bobl y sir yn byw mewn ardaloedd gwledig ac mae'r 40% arall yn byw o fewn 400 metr i lecyn gwyrdd naturiol neu led naturiol.
- Roedd yr arolwg Asesiad Anghenion Llesiant wedi clustnodi perthynas gref rhwng llesiant pobl a'r amgylchedd o'u hamgylch, o ddarparu cyfleoedd hamdden, i ymdeimlad cadarnhaol seicolegol, buddion iechyd a chysylltiad â threftadaeth a diwylliant.
- Rhaid i gyrff cyhoeddus, o dan nod '*Cymru Gydnerth*' yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, bennu amcanion i gyflawni 'amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol'

Pam y dylem boeni am hyn?

- Mae'r amgylchedd yn cyfrannu £8.8 biliwn o nwyddau a gwasanaethau bob blwyddyn i economi Cymru, 9% o GDP Cymru ac 1 ym mhob 6 swydd yng Nghymru; gan fod yn fwy pwysig i economi Cymru na'r hyn ydyw yn achos cenhedloedd eraill y DU.
- Mae amgylchedd naturiol bioamrywiol, gydag ecosystemau iach, yn helpu gwytnwch cymdeithasol, economaidd ac ecolegol, yn ogystal â'n hiechyd a'n llesiant.
- Mae ymatebion o'r arolwg Asesiad Llesiant wedi dangos bod amgylchedd glân yn bwysig i lesiant a bod pobl yn poeni am gadw a gwella'r amgylchedd lleol gan iddynt gyfeirio droeon at dipio gwastraff yn anghyfreithlon, sbwriela, ac ailgylchu.
- Mae'n debygol y bydd cynnydd yn lefelau'r môr yn cael effaith nid yn unig ar y 5,587 eiddo yn Sir Gaerfyrddin sydd eisoes mewn perygl o lifogydd llanwol a llifogydd yn sgil cynnydd yn lefel afonydd, ond ar eiddo ychwanegol ar hyd cymunedau arfordirol ac afonol y sir. Bydd amgylchedd naturiol bioamrywiol yn fwy gwydn yn wyneb newid yn yr hinsawdd, a newidiadau yn lefel y môr.

Beth sydd angen i ni ei wneud?

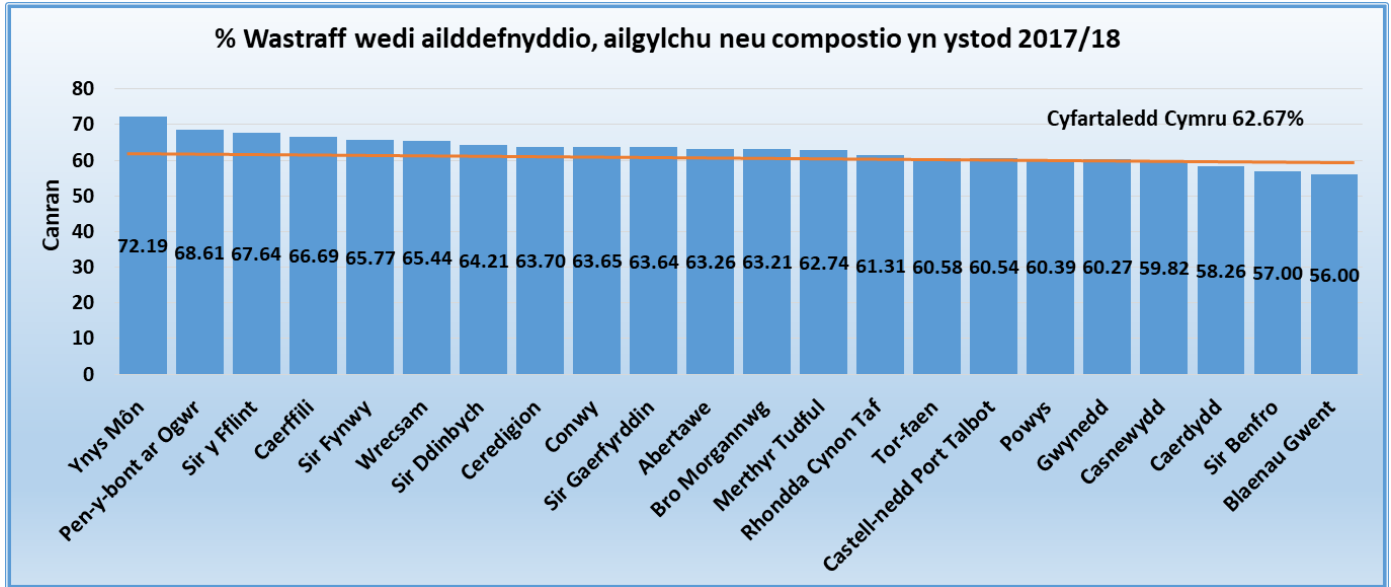
- Mae angen inni sicrhau ein bod, wrth weithredu ein strategaethau, cynlluniau, prosiectau a rhaglenni ar gyfer datblygu, twf economaidd a denu mewnffuddsoddiad, yn cyflawni ein dyletswyddau Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) ac yn mynd ati i gynnal a gwarchod bioamrywiaeth a hyrwyddo cydnerthedd ecosystemau.
- Mae angen i ni gynnal a gwella llecynnau naturiol ac adeiledig er mwyn annog trigolion y sir ac ymwelwyr i fyw'n iach.
- Mae angen i ni gefnogi cydnerthedd yn ein cymunedau gwledig a threfol.

Sut y byddwn yn gwneud hyn?

- Byddwn yn cynghori'r Awdurdod cyfan a phartneriaid ynghylch ein hangen i fynd i'r afael â gofynion Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 a monitro'r modd y cyflawnir Blaengynllun Deddf yr Amgylchedd CCC, gan ddangos felly ei fod yn cydymffurfio â Dyletswydd Bioamrywiaeth a Chydnerthedd Ecosystemau o fewn y Ddeddf.
- Sicrhau, wrth weithredu gwasanaethau cynllunio ar draws y Sir, ac yn enwedig yr agweddau amrywiol ar Ddeddf Cynllunio (Cymru) 2015, ein bod yn dangos ein bod yn cydymffurfio â'r Ddyletswydd Bioamrywiaeth a Chydnerthedd o fewn y Ddeddf.
- Byddwn yn parhau i weithredu a hyrwyddo'r cynnydd yn y defnydd o ynni adnewyddadwy ac yn dod yn niwtral o ran carbon erbyn 2030.
- Byddwn yn amddiffyn ein hamgylchedd a'n heiddo drwy ddarparu ein *Cynllun Rheoli Llifogydd a Gwastraff*; ac yn amddiffyn a rheoli ein harfordir drwy gyflawni *Cynllun Rheoli'r Traethlin*.
- Byddwn yn gweithredu camau o'r strategaeth '*Tuag at Ddyfodol Diwastraff*', er mwyn bod yn genedl sy'n ailgylchu llawer erbyn 2025 ac yn genedl ddiwastraff erbyn 2050.

Mesur Llwyddiant Allweddol

Cyfraddau ailgylchu (PAM/030)

Bu i'r gyfradd **ailgylchu** ostwng yn 2017/18 i 63.64% o 66.23% y flwyddyn flaenorol, gan olygu ein bod yn symud o'r 5^{ed} i'r 10^{fed} safle ond ychydig uwch na chyfartaledd Cymru o hyd. Mae'r dirywiad bach hwn yn bennaf o ganlyniad i anawsterau â'r manau tanwydd sy'n deillio o sbwriel.

Enghraifft o'r hyn yr ydym yn ei wneud

Rheoli ein cynefinoedd gwlyptir

Gall rheoli ein cynefinoedd gwlyptir yn briodol a'u hail-greu yn y lleoedd iawn ddod â manteision mawr i fywyd gwylt a phobl. Roedd y tir arfordirol gwastad i'r de-ddwyrain o Lanelli ar un adeg yn gorstir pori arfordirol a ffurfiai ran o dirwedd arfordirol nodedig y sir. Er i lawer gael ei golli/diraddio wrth i Lanelli ddatblygu'n dref ddiwydiannol bwysig, mae ardaloedd wedi cael eu hail-greu/adfer dros y blynnyddoedd diwethaf ac mae bywyd gwylt yn ffynnu yno bellach. Dros yr ychydig o flynedd ddiwethaf mae'r Cyngor, Ymddiriedolaeth Adar y Gwlyptir, Cyfoeth Naturiol Cymru a chontractwyr lleol wedi gweithio gyda'i gilydd i greu/adfer nodweddion gwlyptir mewn ardaloedd a ddiraddiwyd o hen gorstir pori arfordirol y mae'r Cyngor yn berchen arno yn agos i Ymddiriedolaeth Adar y Gwlyptir. Eleni adferwyd/crëwyd dros 400m o ffos i helpu llygod pengrwn y dŵr mewn ardal o dir lle roedd prysgwydd yn tyfu. Y gobaith yw y bydd yn dod yn gartref i amryw o rywogaethau gwlyptir ac yn gwella manau storio dŵr lleol. Gan fod y tir yn gysylltiedig ag Ymddiriedolaeth Adar y Gwlyptir, lle mae cryn dipyn o greu cynefinoedd wedi digwydd ac sy'n bwysig iawn i fywyd gwylt (ac sydd hefyd yn lle gwych i bobl ddysgu am yr amgylchedd naturiol a'i fwynhau), dylai wella cydnerthedd ecolegol y dirwedd leol i gefnogi llygod pengrwn y dŵr.

@mj224

Yr Aelod Arweiniol o'r Bwrdd
Gweithredol
Y Cyng. Phillip Hughes

I weld ein **cynllun cyflawni manwl** yn erbyn yr amcan hwn